

Oud nieuws

Vondsten uit de krant

Alexandra van der Geer

Samenvatting

Ook in kranten en op het internet kun je fossielen vinden. In dit stukje worden enkele recente vondsten gemeld: een mammoetschedel uit India (minstens 60.000 jaar oud), een mammoetschedel plus onderkaak (*M. primigenius*) uit Nijmegen (40.000 jaar oud), een otterschedel (*Aonyx antiquus*) uit IJburg (100.000-80.000 jaar oud), een dijbeen van een wolharige neushoorn (*Coelodonta antiquitatis*) uit Salland, een dinosaurusei dat al in 1846 bleek te zijn ontdekt, kiesjes van een eikelmuis (*Eliomys briellensis* nov. sp.) uit Brielle (1,5 miljoen jaar oud).

Summary

Fossils can also be found in journals and on the internet. Here, some recent findings are reported: a mammoth skull from India (at least 60,000 yBP), a mammoth skull with mandibula (*M. primigenius*) from Nijmegen (40,000 yBP), an otter skull (*Aonyx antiquus*) from IJburg (100,000-80,000 yBP), a femur of a woolly rhino (*Coelodonta antiquitatis*) from Salland, a dinosaur egg that appeared to have been found already in 1846, and molars of a dormouse (*Eliomys briellensis* nov. sp.) from Brielle (1.5 myBP).

Een zoektocht

Zoeken naar fossielen hoeft niet perse buiten. Het kan ook binnen. Sinds de uitvinding van de drukpers en al helemaal sinds die van de digitale snelweg, kunnen we gewoon lui vanuit onze stoel in de huiskamer op zoek gaan naar fossielen. Let wel, fossielen die door een ander in het echt gevonden zijn. Een soort tweedehands ontdekking dus. De ermee gepaard gaande vreugde is daar uiteraard op afgesteld, en bedraagt dan ook nog maar een fractie van die welke de ontdekker van het fossiel ervaart. Maar, de mens zou de mens niet zijn als hij stiekem toch mee wil delen in die vreugde. Waarschijnlijk is het daarom dat we met zoveel plezier zulke vondsten uit de krant halen, uitknippen, opplakken, en vol enthousiasme aan onze vrienden en kennissen laten zien. Ik ben geen uitzondering. Ook ik kan de drang niet onderdrukken de lezers van Cranium mijn krantenknipseltjes te laten zien. Ik hoop dat U mij mijn tweedehands vondsten niet kwalijk neemt.

Indiase mammoet

Eerst maar eens ver van huis. Jawel, ook in het Voorindische subcontinent worden mammoeten gevonden, blijkt maar weer eens. In India is op 30 augustus 2000 een mammoetschedel gevonden, ongeveer twintig kilometer van Srinagar door

twee medewerkers van Degree College van Sopore. Paleontoloog G.M. Bhat (Jammu University, Geology Department) bevestigde de toeschrijving aan een mammoet, en leidde de verdere opgraving. De schedel meet 1,62 meter, de stoottanden hadden een doorsnede van bijna 22 centimeter, en de lengte van de slurf wordt geschat op ergens tussen de 4,5 en de 5,3 meter. Volgens Bhat is het dier daarmee de grootste mammoet die ooit gevonden is, maar helaas wordt nergens precies uit de doeken gedaan waar gemeten is. De ouderdom wordt geschat op ergens tussen de 60.000 en 2 miljoen jaar. In dezelfde lagen zijn ook stenen werktuigen gevonden, gemaakt van basalt, die erop wijzen dat de mens al in het Vroeg Pleistoceen gebruik maakte van werktuigen. Komal Anand, hoofd van de Archaeologische Dienst van India, voegt toe dat als het inderdaad om werktuigen gaat, en ze blijken inderdaad uit een duidelijke, vroeg-pleistocene geologische horizon te komen, dat het dan om een revolutionaire ontdekking voor Zuid Azië gaat. Op dit moment worden ze gedateerd in India en Amerika. Het is dus wachten op de uitslag. Bron: The Hindu, India's National Newspaper

Nijmeegse mammoet

Ook in Nederland is vorig jaar (2001) een mammoetschedel gevonden, nu compleet met onderkaak. De vondst werd gedaan niet ver van Nijmegen bij een grindwinning. Twee duikers uit Wychen troffen een mammoetkies aan op een diepte van vijftien meter, en besloten onmiddellijk ter plekke te gaan graven. Uiteindelijk bleek er een complete schedel met onderkaak van een mannetjes-mammoet te liggen. Dat is een opmerkelijke vondst, want mammoetfossielen worden doorgaans in het water gevonden, en zijn daarom altijd zo verspreid. Een vergelijkbare vondst is in Nederland in Dieren gedaan. Daar werden in 1968 een schedel met onderkaak en slagstanden van een vrouwtje gevonden.

De mammoet is een wolharige mammoet (*M. primigenius*), en zijn leeftijd wordt op grond van het gebit geschat op zo'n veertig jaar. Het dier leefde ongeveer 40.000 jaar geleden.

De duikers, die lid zijn van onderwatersportvereniging Beluga uit Oss, herkenden de geribbelde structuur in de donkere modder direct als mammoetkies. Hun vereniging is al jaren op zoek naar prehistorische vondsten onder water, en de leden zijn dan ook bekend met fossielen. Bron: ANP

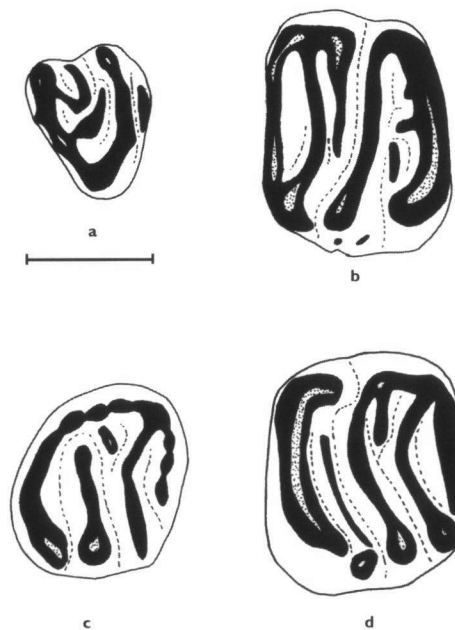
Nieuwe schatkamer

Amsterdam breidt uit in de vorm van de nieuwe wijk IJburg. Ook de fossielenverzameling van F. Roescher breidt uit. Op het eerste gezicht twee totaal verschillende mededelingen. Alleen, de heer Roescher vond zijn fossielen in het zand waarmee de toekomstige wijk wordt opgespoten! De amateur-paleontoloog vond onder meer slagstanden en wervels van een mammoet, een bot van een reuzenhert uit de ijstijd, en nog resten van een hyena en een leeuw. Een onverwachte, ware schatkist aan prehistorische resten! Zijn pronkstuk is een otterschedel van de Pleistocene *Aonyx antiquus*. De ouderdom wordt geschat op 100.000 tot 80.000 jaar. Op dit moment liggen de fossielen bij hem thuis in dozen en kisten, maar hij is van plan ze beschikbaar te stellen aan het toekomstige natuurhistorisch museum van Almere. Bron: <http://www.diereninfo.com/dieren2/advscripts>.

Sallandse neushoorn

Eind februari 2001 is door Werner de Reus en Bennie Sneller een linker dijbeen van een wolha-

rige neushoorn (*Coelodonta antiquitatis*) gevonden in een zandlaag in de buurt van de Veenweg, Salland. Ooit was het terrein daar opgehoogd met zand, en nu tijdens het verwijderen ervan werd het bot gevonden. Dr Kemperman van het Ecodrome in Zwolle heeft het stuk gedetermineerd, en vermoedt dat het hier gaat om een volwassen mannetje. Het gedeeltelijk versteende bot is tussen de 40.000 en 18.000 jaar oud, waarschijnlijk Laat Pleistoceen. De herkomst is onduidelijk, omdat het bouwzand uit verschillende regio's kan komen: stroomafwaarts zoals de Kieftebeltskolk bij de A1, of stroomopwaarts tussen Arnhem en Doesburg, of zelfs uit de Noordzee. In Deventer was nog nooit eerder een bot van een wolharige neushoorn gevonden. De primeur is tijdelijk te zien in het Archeologisch Depot, Assenstraat 55 te Deventer. Daarna zal het definitief verhuizen naar het Zwolsche Ecodrome. Bron: <http://www.deventer.nl/txt/cultuur-archeologie-neushoorn.html>.

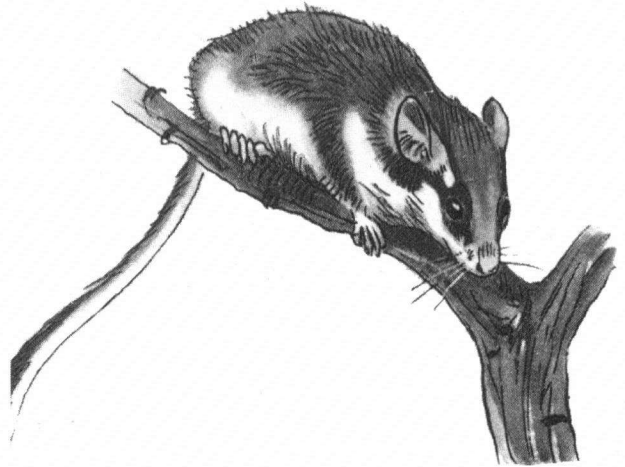

Bovenaanzicht van de kauwvlakte van de vier tot nu bekende en beschreven kiesjes van de nieuwe soort *Eliomys briellensis* nov. sp. Het maatstreepje is 1 mm. Exemplaar b is het holotype. Illustratie: Jelle Reumer

Occlusal view of the four known molars of the new dormouse species *Eliomys briellensis* nov. sp., Late Tiglien, discovered in the Zuurland borehole sediments. Specimen b is the holotype, and is described in Reumer, J.W.F., 2001. Gliridae (Mammalia, Rodentia) from the Zuurland boreholes near Rotterdam, the Netherlands. *Deinsea* 8: 41-47. Scale bar is 1 mm. Illustration: Jelle Reumer

Posthuum eerherstel

Een algemene regel luidt dat de ontdekker altijd benoemd dient te worden. Helaas wordt deze regel maar al te vaak geschonden, en gaat een ander er met de eer vandoor. Ook in de naamgeving van planten en dieren wordt de regel gevolgd, en komt de ontdekker en beschrijver er met jaartal en al achter te staan. Als de soortnaam inmiddels is veranderd op grond van nieuwere inzichten, komt de ontdekker tussen haakjes te staan. Maar ook wetenschappers zijn maar gewone mensen, en heel vaak wordt de eerste ontdekker over het hoofd gezien. Dat gebeurde met het eerste dinosaurus-ei. Amerikanen claimden dat zij voor het eerst een dinosaurus-ei hadden gevonden, in 1923 in Mongolië. Jammer voor de Amerikanen, maar de Franse geoloog Philippe Matheron had al in 1846 resten van een dinosaurus-ei gevonden tijdens graafwerkzaamheden ten behoeve van een treintunnel. OK, hij benoemde het ei niet als zodanig, maar dat hoeft volgens de regels van het spel ook niet. Matheron is en blijft de echte ontdekker, niet de Amerikaanse ploeg. Bron: DPA.

De nu levende eikelmuis *Eliomys quercinus*

The recent dormouse *Eliomys quercinus*. It lives primarily in Southern Europe; its most northern occurrence is Belgium and the Dutch province of Limburg

Brielse eikelmuis

De gemeente Brielle heeft een receptie gehouden. Voor het eerst in de geschiedenis ter ere van eenmuis! Een heel oude muis, dat wel. Er zijn in totaal vier kiesjes van gevonden, allemaal afkomstig uit de Zuurland boringen van Leen Hordijk (zie Cranium 5, 2: 109-113). Een bescheiden vondst, zowel in grootte als in aantal, maar wèl van een nieuwe soort: *Eliomys briellensis* nov. sp., beschreven in *Deinsea* 8: 41-47. De ouderdom wordt geschat op ongeveer anderhalf miljoen jaar, en daarmee behoort de Brielse eikelmuis tot het late Tiglien (Vroeg Pleistoceen). Eikelmuisen zijn boombewonende slaapmuizen, en eten zaden, knoppen, afgevallen vruchten en zo af en toe een klein diertje. Net als de andere slaapmuizen houden ze vrij regelmatig een winterslaap, maar toch niet ieder jaar. Ook nu nog leven ze, en zijn zelfs vrij talrijk in Frankrijk en Spanje. De Brielse eikelmuis was echter een slagje groter. Bron: Straatgras.

Adres van de auteur

Alexandra van der Geer
Boerhaavelaan 98
2334 ET Leiden
e-mail: archimedesfoundation@altavista.com